

gyi címszók szükség szerint földrajzi alosztást kaptak, valamint – a hírlapoknál – a repertorizálás időhatárát is feltüntette a szerkesztő. Utalók, illetve a szinonimáknál a választott névformára vezető egyenlőségjel teszi átte-

kinthetővé a tárgymutatót. (*Kertész Gyula: A magyar időszaki kiadványok egyedi repertóriumai. Annotált bibliográfia. 2. átdolg., bőv. kiad. 1990. OSZK KMK. 415 l. 150 Ft*)

Pogány

Ady-bibliográfia. Kiegészítő kötet

Az először 1972-ben, majd bővített, átdolgozott formában 1980-ban megjelent Ady-bibliográfiának elkészült a kiegészítő kötete. (Az 1972-es kiadást *Bényei Miklós* ismertette a *Könyvtáros* 1973. évi 3. számában.) Ezzel a kötettel az összeállító, *Vitályos László* nem csak a kiterjedt Ady-filológia monumentális művét hozta létre, hanem – tudomásom szerint – a legrészletesebb magyar irodalmi személyi bibliográfiát is. A kötet együttesen csaknem 12 000 számozott tételben tárja a kutatók elé a bibliográfiai leírásokat. Már ez a szám is érzékeltetheti az összegyűjtött irodalom mennyiségét, a ténylegesen közölt címleírások száma azonban sokkal nagyobb, mert a tételek ún. tételbokrokat alkotnak: gyakran 40–50, egymáshoz kapcsolódó adat található egyetlen szám alatt.

A bibliográfia gyűjtőköre az 1972-es alapkiadás óta változatlan: az Adyra vonatkozó szak-, kritikai és publicisztikai irodalom teljességre törő regisztrálása mellett csak a költő önálló köteteit veszi számba, illetve azokat az 1919-ig megjelent antológiákat, amelyekben Adytól vers található. (Elsősorban a *Holnap* két kötete miatt volt fontos az antológiák felvétele.) Míg az 1980-as, 2. kiadás feleslegessé tette az 1972-es használatát, mert teljes egészében megismételte – jobb tipográfiai kivitelben, módosított szerkesztésben és gazdagabb mutatórendszerrel – annak anyagát az újabb, 1971–1977 közötti irodalom mellett, a mostani kötet az 1980-as edícióra épül, a két kötet csak együtt használható. Ezt jelentősen megkönnyíti az utalók nagy száma az előzményekre és a kapcsolódó tételekre.

Vitályos László gyűjtése az újabb tíz év (1978–1987) termése mellett a régebbi, elsősorban 1900–1944 közötti időszakra is kiterjedt. A retrospektív anyag feltárásában – mint a bevezetőből kiderül – a Petőfi Irodalmi Mú-

zeum bibliográfiai vállalkozásainak munkatársai is közreműködtek adatok szolgáltatásával. Módszertani szempontból figyelemre méltó az a céltudatosság, ahogyan a szerkesztő tovább tágitotta a feltárandó kiadványok körét. Mivel a legfontosabb periodikumok cikkeinek regisztrálása már megtörtént korábban, az átnézésre váró lapok négy kategóriájára terjedt ki a mostani anyaggyűjtés: 1. azokra a lapokra, amelyekben Ady-írások utánközlései jelentek meg, 2. újságokra, amelyeknek szerkesztőihez személyes kapcsolat fűzte a költőt, 3. az eddigi irodalomtörténeti jellegű feltáró munkákból kimaradt budapesti lapokra, 4. az utódállamok fontosabb magyar nyelvű periodikumaira. A gyűjtés átfogó jellegét látva kell külön méltányolni *Vitályos László* szerény, igazi bibliográfushoz méltó megállapítását: „... a bibliográfia retrospektív részét a kiegészítő kötet adataival együtt sem lehet teljesnek, a kutatást lezártnak tekinteni. A század első 4–5 évtizedének sajtótermésében még számtalan olyan kiadvány van, amely rejthet érdeklődésünkre számot tartó adatot”. Egyre csökkenő arányban – tehetjük hozzá. A kiegészítő kötet retrospektív részében közölt új irodalom tekintélyes része is apró adalék, hír – a továbbiakban ezeknek aránya még magasabb lesz. Vitathatatlan, hogy csak a legelszántabb Ady-kutatót hozhatja izgalomba az a hír 1902-ből, amely a 158. tételben található, és arról tudósít, hogy (az annotációt idézem) „Diósiné Brüll Adél nagybátyja a minap nyerte el, mint sok éven át angol konzul, az angol király Szent György és Szent Mihály rendjelét”. A gyűjtés folytatása tehát – leszámítva a határokon túli magyar kiadványokat – már nem is elsősorban a költőről, inkább környezetéről, utóéletéről, kultuszáról hozhat adalékokat. Ezeknek az adalékoknak, hírforgácsoknak önmagukban vajmi kevés értékük van – együtt azonban kirajzolják a századelő Magyarországára társadalmi és kul-

turális életének plasztikus képét, elősegítve egy majdani részletes Ady-biográfia megszületését.

A gyűjtés kiterjedt az Ady-kutatás irodalmára is. Az előző kiadáshoz képest jelentősen gyarapodott az újonnan előkerült Ady-paródiák száma; emellett a 10-es évektől induló költők kötetéről írt recenziók adatai is megtalálhatók a bibliográfiában – ha a recenzens őket Ady követőinek tartotta. Vállalkozó kedvű könyvkiadónak érdemes lenne a paródiákból válogatást megjelentetni; nem csak az Ady-filológiának tenne nagy szolgálatot, de valószínűleg üzleti vállalkozásnak sem lenne utolsó az összeállítás.

A bibliográfiai leírások nyolc, részben formai, részben tartalmi csoportosítású fejezetben találhatók. A másodlagos szerkezeti elv az időrend, kivéve a 4. fejezetet, ahol az egyes nyelvek betűrendjén (angol – vietnami) belül sorakoznak kronologikus rendben a címleírások. Néhány esetben azonban vitathatónak érzem egyes tételek helyét. Elsősorban a 4., *Ady Endre idegen nyelven önállóan megjelent művei és ismertetéseik. Adyról idegen nyelven. Külföldi (nem magyar) irodalmak Adyról. Külföldi (nem magyar) Ady-kultusz* c. részből az Adyról idegen nyelven írott tanulmányok adatait jó lett volna a 3., az Adyra vonatkozó irodalmat tartalmazó fejezetbe helyezni. Ebben a részben csak azoknak a tételeknek kellett volna maradni, amelyek a költő verseinek idegen nyelvű fordításait elemzik, illetve hatását ismertetik valamelyik irodalomban. Mivel elsősorban szakkutatóknak készülő bibliográfiáról van szó, a magyar és az idegen nyelvű publikációk együttes közlésének még az az elvi (és egyébként is erősen vitatható) akadályja sem lehet, hogy a nyelvi nehézségekre való tekintettel jobb külön hozni az irodalmat. A német nyelvű írások közül hozva példát: a 2696-os tétel, *Kiss Endre* tanulmánya *Nietzsche* hatásáról a fiatal Adyra, a 2692-es, *Király István* dolgozata a költő útjáról a munkássághoz, a 2685-ös, *Tamás Attila* németül írt pályaképe – szervesen kapcsolódik a 3. fejezethez. Az ilyen formai jellegű szétválasztást – akár csak az önálló kötetek elkülönítését a cikkektől, tanulmányoktól – nem tartom indokoltnak, érdemi információt nem nyújt a használónak, ellenkezőleg, némi többletet jelent megtalálásuk. Ezt a többletmunkát tovább nehezíti, hogy a tárgymutató a bibliográfia anyagának csak egy részét tárja fel, lényegében a 3. fejezet tételeit lehet belőle visszakeresni. A tárgymutató mel-

lett még két mutató segíti a kötet használatát: névmutató – az annotációkban szereplő személynéveket is tartalmazza –, valamint a verscímek mutatója.

A ténylegesen átnézett folyóiratok, napilapok stb. köre minden bizonnyal nagyobb, mint a feldolgozott periodikumok – így is imponáló – felsorolásából kitűnik. Nem található a jegyzékben a *Magyar Bibliofil Szemle*, holott a 676. tételben megadott cikk lelőhelyeként ez a folyóirat szerepel. Az „s. a.” szignó feloldása egyébként hibás, nem Schoen Arnold írta a recenziót, hanem *Sikabonyi Antal*, a folyóirat szerkesztője. Ő volt a szerzője annak a recenzióknak is, amely viszont kimaradt a bibliográfiából: *Révész Béla: Ady Endre tragédiája. = Magyar Bibliofil Szemle, II. évf. 1925. 1–2. sz. 70. l.*

*

Befejezésül külön meg kell említeni a *Függetlenségi*: *Nikodémuszné Nagy Mária* állította össze az *Ady-versek megzenésítésének kotta-bibliográfiája* c. részt, mely a nyomtatásban megjelent zeneművek mellett a kéziratok adatait is tartalmazza. (*Vitályos László: Ady-bibliográfia 1896–1987. Ady Endre önállóan megjelent művei és az Ady-irodalom. Kiegészítő kötet. 1990. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. XXIII, 425 l. | A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei. Új sorozat 28 (103) | 400 Ft.*)

P. Gy.

